

STRÅLSÄKERHETS- MYNDIGHETEN
2009-01-05
SSM 2008/2578
OBJ.

2009-01-02

Strålsäkerhetsmyndigheten

171 16 STOCKHOLM

Kommentarer till MKGs ”Problembeskrivning inför framtagandet av en nationell plan för allt radioaktivt avfall”, daterad 2008-12-18”

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) gav nyligen in till Strålsäkerhetsmyndigheten en skrivelse med rubriken ”Problembeskrivning inför framtagandet av en nationell plan för allt radioaktivt avfall”, daterad 2008-12-18. I skrivelsen beskylls Statens kärnkraftinspektion för att inte ha tagit sin tillsynsuppgift på kärnavfallsområdet på allvar. Undertecknad utpekas som särskilt ansvarig för ”en avsaknad av ett ifrågasättande och oberoende granskande miljö på kärnavfallsavdelningen på SKI vad gäller industrins arbete med slutförvarsfrågan” under min tid som chef för kärnavfallsavdelningen på SKI 1987 -2001. Med anledning av denna kritik, riktad mot mig personligen, har jag följande kommentarer till vad som anförs i MKG:s skrivelse:

1. Utgångspunkterna för SKI:s och dess kärnavfallsavdelnings agerande var hela tiden kraven i Lagen om kärnteknisk verksamhet (KTL) på reaktorinnehavarna att bedriva ett ändamålsenligt och allsidigt FUD-program med ett säkert slutförvar inom rimlig tid som tydligt mål. Om SKI efter sin granskning vart tredje år drog slutsatsen i yttrande till regeringen att SKB:s program med KBS-3 som huvudspår uppfyllde lagens krav på att ha förutsättningar att kunna leda fram till ett säkert slutförvar är detta inte samma sak som att avdelningen och SKI okritiskt förespråkade KBS-3 metoden.
2. Genom åren har SKI:s granskningsrapporter tagit upp många kritiska synpunkter på områden där SKB enligt SKI:s mening behövde förbättra data och analysmetoder, underförstått som ett nödvändigt villkor för att SKI skulle kunna godta en framtida tillståndsansökan. I SKI:s granskningar har eget arbete med säkerhetsanalyser spelat en central roll, främst därför att säkerhetsanalyser av hög kvalitet kan identifiera de förlopp och fenomen som har stor betydelse för säkerheten och därför behöver analyseras särskilt noggrant. En stor del av SKI:s forskningsbudget på kärnavfallsområdet, från mitten av 1980-talet (då den nya KTL kom) och framåt, ägnades åt att bygga upp en oberoende kompetens vad gäller säkerhetsanalyser av slutförvar. Vidare har SKI genom åren initierat flera internationella expertgranskningar av SKB:s program. Vi var på SKI väl medvetna om att miljögrupperna inte tyckte att vi på myndighetssidan gjorde tillräckligt mycket – men MKG:s inlaga söker skapa bilden av att vi knappast gjorde någon kritisk granskning av SKB värd att nämna - något som föga stämmer med den bild som kommit fram i SKI:s internationella arbete. Därtill kommer alla seminarier

och rapporter som KASAM och dess efterföljare Kärnavfallsrådet har stått för och där bl.a. allsidigheten diskuteras.

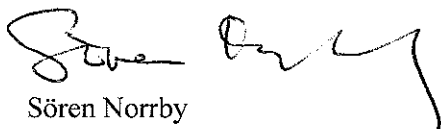
3. MKG tillmäter RRV:s granskningsrapport från 1995 stor vikt. MKG redovisar och diskuterar dock inte SKI:s kommentarer och synpunkter på RRV:s rapport. SKI konstaterade i sitt yttrande till regeringen över RRV:s rapport att den tog upp viktiga principiella frågor rörande tillsynsverksamheten men att analysen i rapporten var ytlig och visade bristande insikt i tillsyn baserad på teknisk-vetenskaplig kvalitetsgranskning. Resonemangen i rapporten blev därmed svepande och illa underbyggda. RRV ifrågasatte egentligen den s.k. svenska modellen för tillsyn, där ett viktigt inslag utgörs av en fortlöpande dialog med tillståndsinnehavarna i olika säkerhetsfrågor inför, under och efter prövningar av olika formella ansökningar i tillståndsärenden. Detta arbetssätt var väl förankrat i regeringens uppdrag till SKI, alltsedan 1979 års reaktorsäkerhetsutredning (SOU 1979:86) och användes av SKI som ett viktigt verktyg i fullgörandet av SKI:s instruktionsenliga uppgift att vara pådrivande i tillståndshavarnas säkerhetsarbete. En betydligt grundligare och kompetentare granskning av SKI:s tillsyn genomfördes av den av regeringen tillsatta "Kommittén för internationell granskning av den svenska tillsynen inom kärnteknikområdet", vars resultat redovisades i betänkandet (SOU 1996:73) *Swedish Nuclear Regulatory Activities - An Assessment*. Denna kommitté av internationella tillsynsexperten hade tillgång till RRV:s rapport och SKI:s svar, men detta påverkade inte de i huvudsak positiva slutsatser om den svenska tillsynsmodellen som redovisas i slutbetänkandet. I motsats till betänkandet SOU 1996:73, som ledde till påtagliga åtgärder från både regeringen och SKI, tycks RRV:s rapport över huvud taget inte ha fått något nämnvärt genomslag.
4. MKG påstår i skrivelsen att SKI haft en i stort sett obefintlig kontroll av hur industrin använder medel ur kärnavfallsfonden och inte heller tagit ansvar för att garantera att det finns medel nog för att ta hand om avfallet från kärnkraften. "Vad MKG förstår har det inte funnits en enda myndighetsrevision av industrins användning av fondmedel." Dessa påståenden framstår som minst sagt märkliga mot bakgrund av att SKI varje år granskat SKB:s kostnadsberäkningar för de åtgärder som skall finansieras ur fonden och på grundval härav föreslagit regeringen vilka avgifter kärnkraftföretagen nästkommande år skulle betala in till fonden. När SKI fann så befogat anlätades fristående expertis för att detaljgranska valda delar av SKB:s kostnadsberäkningar. SKI:s granskningar redovisades i utförliga skrivelser till regeringen och SKI:s yttranden till regeringen om avgifterna till fonden behandlades och beslutades i SKI:s styrelse där både förtroendevalda och kvalificerad ekonomisk expertis ingick. Regeringen gjorde sedan sin egen prövning vilken ibland kunde leda till avvikelser från SKI:s avgiftsförslag – både uppåt och nedåt. Granskningen av SKB:s kostnadsberäkningar låg jämte granskningen av FUD-programmet till grund för SKI:s godkännande av de årliga utbetalningarna till SKB från fonden. Granskningen vart tredje år av FUD-programmet tjänade sålunda också som en resultatuppföljning av hur SKB använt fondmedlen.

Jag respekterar givetvis att MKG har sin syn på hur det svenska kärnavfallsprogrammet och SKI:s roll som tillsynsmyndighet borde ha utformats, men jag hade förväntat mig att MKG hade argumenterat mot bakgrund av en mer allsidig och korrekt faktaredovisning, liksom att de avhållit sig från personkritik. Jag vill i det sammanhanget understryka att inriktningen av kärnavfallsavdelningens arbete, liksom alla yttranden till regeringen, var väl förankrade i SKI:s verksamhet och givetvis

grundade på gällande lagstiftning och uppdrag från regeringen. Dessa påpekanden står inte i motsättning till det faktum att den nya myndigheten SSM, nyligen har getts resurser som möjliggör en mer långtgående kontroll av kärnavfallsprogrammet än vad som rymdes inom SKI:s tidigare uppdrag.

Ovanstående kommentarer har utformats i samråd med Lars Högberg, chef för SKI under åren 1989 - 1999, och Olof Söderberg, verksam inom Statens råd för kärnavfallsfrågor 1985-2007 och även ordförande i Kommittén för internationell granskning av den svenska tillsynen inom kärnteknikområdet.

Med vänlig hälsning



Sören Norrby

Sören Norrby

Kungsängsgatan 4 1 C

753 22 UPPSALA

Tel: 018-461864

E-post: soren-norrby@telia.com